

Takimi i 1514-të, 3-5 dhjetor 2024 (DH)

Të Drejtat e Njeriut

H46-2 X dhe të Tjerët kundër Shqipërisë (kërkesa Nr. 73548/17)

Monitorimi i ekzekutimit të vendimeve të Gjykatës Evropiane

Dokumentet e referencës

DH-DD(2023)675 , DH-DD(2024)1200

Kërkesa	Çështja	Vendimi i	Përfundimtar në	Treguesi për klasifikimin
73548/17	X DHE TË TJERËT	31/05/2022	31/08/2022	Problem kompleks

Përshkrimi i çështjes

Çështja ka të bëjë me dështimin e autoriteteve për të zbatuar masat e shpejta dhe gjithëpërfshirëse kundër segregimit/veçimit në një shkollë fillore (shkolla fillore "Naim Frashëri" në Korçë) e ndjekur në vitet 2012-2019 pothuajse ekskluzivisht nga fëmijë romë dhe egjiptianë, duke përfshirë 12 nxënës kërkuar.

Disa nga masat u morën me vonesë dhe si rrjedhim të papajtueshme me ndjeshmërinë kohore të një situatë ku fëmijët veçoheshin dhe vendimin e Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi ("Komisioneri Shqiptar") i datës 22 shtator 2015 që tregon se masat duhen marrë "menjëherë", ndërsa masa të tjera për korrigjimin e pabarazisë nuk u zbatuan fare. Gjykata arriti në përfundimin se vonesat dhe moszbatimi i masave të duhura kundër veçimit nuk kishin një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm dhe për rrjedhojë kishte shkelje të ndalimit të përgjithshëm të diskriminimit (shkelje e nenit 1 të Protokollit nr. 12).

Sipas nenit 46, Gjykata tregoi nevojën që autoritetet të marrin masa për t'i dhënë fund diskriminimit të nxënësve romë dhe egjiptianë të shkollës "Naim Frashëri", sipas vendimit të Komisionerit Shqiptar.

Statusi i ekzekutimit

Autoritetet paraqitën një plan veprimi më 30 maj 2023 (DH-DD(2023)675) dhe informacionin e përditësuar më 17 tetor 2024 (DH-DD(2024)1200).

Qendra Evropiane për të Drejtat e Romëve ("ERRC") paraqiti një komunikim sipas Rregullit 9.2 më 21 tetor 2024 (DH-DD(2024)1252), të mbështetur nga Komisioneri Shqiptar për Mbrojtjen kundër Diskriminimit (për detaje shih më poshtë).

Masat individuale :

- Masat e raportuara nga autoritetet : Shpërblimi i drejtë i dhënë nga Gjykata iu pagua kërkuesve. Në maj 2023, autoritetet informuan se vetëm dy nxënës kërkues vazhdonin të ndiqnin shkollën " Naim Frashëri ", ndërsa pesë kishin përfunduar me sukses shkollën fillore, katër kishin lënë shkollën pasi kishin mbushur moshën e arsimit të detyrueshëm, një ishte larguar nga shkolla për shkak të emigracionit dhe një ishte transferuar në shkollën " Asdreni ". Shkolla i informoi kërkuesit në fjalë për mundësinë për të vazhduar shkollimin e tyre në shkolla të tjera, por vetëm njëri ra dakord për transferimin. Sipas autoriteteve, prindërit nuk ishin të gatshëm t'i transferonin fëmijët e tyre në shkolla të tjera, duke pasur parasysh brishtësinë e tyre, ata do të kishin vështirësi për t'u përshtatur me një mjedis të ri në mes të vitit shkollor. Për më tepër, prindërit besonin se mësuesit e shkollës " Naim Frashëri " ishin më të përgatitur për t'u marrë me nevojat e veçanta të nxënësve romë dhe egjiptianë.

Më 19 nëntor 2024, autoritetet sqaruan se një nga dy nxënësit kërkues të regjistruar në " Naim Frashëri " nuk po ndiqte shkollën dhe se shkolla ishte në kontakt të vazhdueshëm me familjen e tij për të adresuar situatën e braktisjes së shkollës nga ana e tij, por pa sukses. Ai do të arrijë moshën e arsimit të detyrueshëm në vitin 2025. Nxënësi tjetër kërkues është rikthyer në shkollë pasi e kishte braktisur dhe shkolla ka njoftuar familjen për mundësinë e vazhdimin të shkollimit në shkolla të tjera, por familja nuk ka rënë dakord.

- Komunikimi sipas Rregullit 9.2 : Në komunikimin e tyre të datës 21 tetor 2024 , ERRC pohoi se së fundi kanë marrë informacion nga kërkuesit i cili ndryshon nga ai i raportuar nga autoritetet. Sipas tyre, vetëm një kërkues është regjistruar në shkollën " Naim Frashëri ", ndërsa një tjetër e ka braktisur shkollën. Një kërkues është në shkollën " Asdreni ", e cila, megjithatë, frekuentohet kryesisht nga nxënës romë dhe egjiptianë. Një kërkues ka dështuar në klasën e shtatë në shkollën " Naim Frashëri " dhe ka shprehur dëshirën për të vazhduar shkollimin në shkollën " Asdreni ", por drejtori i asaj shkolle e ka refuzuar kërkesën, duke përmendur një politikë të mospranimit të nxënësve nga " Naim Frashëri " për shkak të merakut se ata nxënës shpesh perceptoheshin si nxënës të dobët, me frekuentim të parregullt dhe mungesë përkushtimi ndaj mësimave. ERRC gjithashtu pohoi se disa nga kërkuesit dëshironin të transferoheshin në shkolla të tjera, por nuk morën mbështetje për ta bërë këtë. OJQ-ja shprehu gjithashtu shqetësimin se zgjidhja e vetme që iu ofrua kërkuesve ishte një transferim në një afat të mesëm dhe se mbeti e paqartë nëse atyre u janë propozuar zgjidhje të tjera për të mësuar në mjedise jo të veçuara. Më tej ata shprehën shqetësimin se autoritetet nuk morën parasysh masat për të përmirësuar perspektivat e mëtejshme arsimore për kërkuesit që nuk janë më në shkollën " Naim Frashëri " ¹ .

Masat e përgjithshme :

1) Kuadri ligjor për arsimin gjithëpërfshirës dhe mbrojtjen nga diskriminimi në arsim

Ligji për Mbrojtjen nga Diskriminimi rendit në mënyrë eksplicite ndarjen midis formave të diskriminimit. Aktet nënligjore, synojnë të sigurojnë qasje të barabartë në arsim cilësor dhe gjithëpërfshirës për romët dhe egjiptianët në të gjitha nivelet e arsimit, rregullon çështje si transporti falas, përjashtimi nga tarifat e shkollimit, sigurimi i ndihmës ekonomike dhe bursave, mbështetja ushqimore dhe tekstet shkollore falas.

2) Masat e miratuara para vendimit X. dhe të Tjerët

Për të tërhequr nxënës të të gjitha pakicave në shkollën " Naim Frashëri ", në vitin 2017 autoritetet hoqën kriterin e përkatësisë etnike që nxënësit të përfitonin nga programi i mbështetjes ushqimore ²dhe kryen renovimin e godinës së shkollës në vitet 2018-2019. Masat e tjera të propozuara nuk u zbatuan, si zgjerimi i programit të mbështetjes ushqimore në katër shkolla shtesë në zonë dhe bashkimi i shkollës "Naim Frashëri" me tre shkolla të tjera jo të veçuara. Për vitin akademik 2019/20 nxënësit romë dhe egjiptianë në shkollën "Naim Frashëri " përbënin 90% të nxënësve.³

3) Përgatitja e një plani veprimi për ekzekutimin e Vendimit X. dhe të Tjerët

Autoritetet zhvilluan disa takime koordinuese në Korçë në vitin 2022, me mbështetjen e Këshillit të Evropës dhe Bashkimit Evropian, për të diskutuar me palët e interesuara, përfshirë Komisionerin Shqiptar dhe OJF-të, ekzekutimin e vendimit dhe koordinimin ndërinstitucional.

¹Për detaje të plota, shihni DH-DD(2024)1252 .

²Ndërmjet viteve 2012 dhe 2017, pako ushqimore u ishin ofruar vetëm nxënësve romë dhe egjiptianë për të rritur shkollën e frekuentimit.

³Shih §§ 84-85 të Vendimit X dhe të Tjerët .

Më 3 nëntor 2022, Ministria e Arsimit ngriti një grup të përbashkët pune për të vlerësuar situatën e shkollës "Naim Frashër" ("Grupi i Punës së Ministrisë së Arsimit") dhe të shkollave të tjera fillore të qytetit të Korçës. Një plan veprimi për ekzekutimin e këtij vendimi u përgatit dhe u paraqit në maj 2023, me mbështetjen e Këshillit të Evropës (Divizioni i Romëve dhe Udhëtarëve dhe Divizioni i Programeve të Bashkëpunimit). Plani parashikon disa masa për t'u zbatuar në shkollën "Naim Frashëri" dhe më gjerë, me afate kohore për zbatimin e tyre (shih detajet më poshtë).

- 4) Statistikat e nxënësve romë dhe egjiptianë në shkollën "Naim Frashër" dhe në shkolla të tjera të Korçës.

Në maj 2023, autoritetet treguan se Grupi Punues i Ministrisë së Arsimit kishte përgatitur një vlerësim të situatës në shkollën "Naim Frashër" dhe shkolla të tjera në Korçë.

Autoritetet vunë në dukje se në vitin akademik 2022/23 shkolla "Naim Frashëri" kishte 221 nxënës: 83.4% nga 145 nxënës të shkollës qendrore "Naim Frashëri" ishin romë dhe egjiptianë, ndërsa dy shkollat e varësisë ("Ravonik" dhe shkollat "Turan") nuk kishin nxënës romë apo egjiptianë. Nga 10 shkolla fillore në Korçë, në shtatë prej tyre përfaqësimi i nxënësve romë dhe egjiptianë varionte nga 20% në 40%, në përputhje me numrin total të banorëve romë dhe egjiptianë në ato zona.

Një ekzaminim i statistikave të ofruara nga autoritetet për vitin akademik 2022/23, të cilat kanë të bëjnë me 13 institucione arsimore, tregon se: katër shkolla kishin një përfaqësim midis 1% dhe 4% të nxënësve romë ose egjiptianë; pesë shkolla kishin deri në 40% të këtyre nxënësve; dhe katër shkolla kishin nga 41% deri në 83% ("Demokracia" (41%); "Ismail Qemali" (57%); "Asdreni" (67%), "Naim Frashëri" (83%). Përqindja e nxënësve romë ose egjiptianë ndaj numrit të përgjithshëm të nxënësve në territorin e Korçës për pesë vitet e fundit ka qenë ndërmjet 19,6% (për vitin 2018/19) dhe 18,1% (për vitin 2022/23).

Për vitin akademik 2023/24 shkolla "Naim Frashëri" kishte gjithsej 164 nxënës, prej të cilëve 80 (49%) romë dhe egjiptianë, shkolla qendrore kishte të regjistruar 96 nxënës, prej të cilëve 79 (82%) romë dhe egjiptian; vetëm një nxënës egjiptian u regjistrua në njërin nga dy shkollat vartëse.

Për vitin akademik 2024/25, shkolla "Naim Frashëri" ka gjithsej 187 nxënës, prej të cilëve 104 (55,6%) janë romë dhe egjiptianë. Shkolla qendrore ka 95 nxënës të regjistruar, nga të cilët 81 (85%) janë romë dhe egjiptianë; vetëm një nxënës egjiptian është i regjistruar në njërin nga dy shkollat vartëse. Numri i nxënësve për klasë nuk i kalon 15, dhe autoritetet e konsiderojnë këtë numër të ulët një avantazh për një punë më të fokusuar me nxënësit.

- 5) Masat për shkollën "Naim Frashëri" dhe shkollat e tjera

- Plani Kombëtar i Veprimit për Barazinë, Përfshirjen dhe Pjesëmarrjen e komuniteteve Rome dhe Egjiptiane: Plani Kombëtar i Veprimit për 2021-2025 parashikon që në fund të vitit 2025, do të ketë zero klasa apo shkolla të ndara. Ai parashikon masa për të trajtuar mbipërfaqësimin e fëmijëve romë dhe egjiptianë në pesë shkolla; dhe të ofrojë trajnime për 90% të stafit arsimor mbi arsimin gjithëpërfshirës, diversitetin dhe anticiganizmin. Kostoja totale e parashikuar për zbatimin e tij është rreth 39,260,000 euro. Plani Kombëtar i Veprimit ka një sistem monitorimi dhe raportimi, i cili mbështetet në të dhënat nga ministritë dhe bashkitë. Zbatimi i tij vlerësohet përmes raporteve vjetore të progresit dhe raporteve të monitorimit të shoqërisë civile. Autoritetet bënë me dije se masat për trajtimin kundër veçimit në shkollën "Naim Frashëri" (shih më poshtë) do të monitorohen nëpërmjet sistemit të monitorimit të mësipërm.

Autoritetet theksuan për më tepër se sigurimi i qasjes së barabartë dhe integrimi i plotë i minoriteteve romë dhe egjiptiane në sistemin arsimor mund të arrihet vetëm duke trajtuar shkaqet e thella të pabarazisë (përfshirë punësimin, kujdesin shëndetësor, strehimin dhe shërbimet sociale), por këto masa afatgjata dhe angazhimet nuk konsiderohen si masa të ekzekutimit të vendimit të GjEDNJ.

- Masat specifike në lidhje me heqjen e veçimit në shkollat "Naim Frashëri" dhe shkollat e tjera: Në maj 2023, autoritetet parashtuan se në bazë të konstatimeve të grupit të saj të punës, Ministria e Arsimit kishte hartuar një plan masash (të paraqitur edhe si masa për ekzekutimi i këtij vendimi të GjEDNJ).

Për sa i përket shkollës “Naim Frashëri” dhe shkollave të tjera, plani propozonte: (i) monitorimin dhe rivlerësimin e regjistrimit të nxënësve në tre shkollat më të prekura në Korçë sipas zonës mbuluar; (ii) monitorimin e situatës pas mbylljes, e një shkolle tjetër të veçuar (“ Avdyl Shkolla Avdia ” në Berat); (iii) transformimin e shkollës “Naim Frashëri” në një shkollë tërheqëse që funksionon si shkollë me qendër komunitare dhe ofron aktivitete jashtëshkollore dhe passhkollore për komunitetin e gjerë për të tërhequr nxënës jo-romë dhe jo egjiptianë.

Përsa i përket shkollave në përgjithësi, plani i mësipërm propozonte: (i) hartimin e udhëzimeve për monitorimin e mbipërfaqësimit të nxënësve romë dhe egjiptianë dhe njoftimin e menjëhershëm të Ministrisë së Arsimit për çdo rrezik të veçimit; (ii) krijimi i mekanizmave monitorues për të parandaluar dhe adresuar veçimin e shkollave; (iii) rivlerësimi i kriterëve të distancës prej 2 km për përfitimin e transportit shkollor falas; (iv) kryerjen e fushatave ndërgjegjësuere në bashkëpunim me Komisionerin Shqiptar në komunitet; (v) aktivitete trajnuese për mësuesit e shkollës “Naim Frashëri”, me mbështetjen e Këshillit të Evropës; (vi) caktimi i ndërmjetësve për të lehtësuar arsimin gjithëpërfshirës, etj.

Në tetor 2024, autoritetet bënë me dije se programi i mbështetjes ushqimore në shkollën “Naim Frashëri” ishte pezulluar dhe tani nxënësit romë dhe egjiptianë të regjistruar në atë shkollë dhe në shkolla të tjera mund të përfitonin përkrahje financiare.⁴ Kjo u bë sepse mbipërfaqësimi i nxënësve romë dhe egjiptianë në shkollën “ Naim Frashëri ” u konsiderua si një efekt i paqëllimshëm i atij programi.

- Studimi i vlerësimit të fizibilitetit të situatës në shkollën “Naim Frashëri” : Në tetor 2024, autoritetet treguan se një studim është duke u hartuar me mbështetjen e Divizionit të Romëve dhe Udhëtarëve të Këshillit të Evropës, ku një ekspert i pavarur po vlerëson situatën aktuale në shkollë, duke përfshirë perceptimet dhe qëndrimet e komunitetit, dhe është duke formuluar propozime për masa kundër veçimit. Gjetjet paraprake priten në nëntor 2024, për t'u pasuar nga një takim koordinues me të gjitha institucionet përgjegjëse. Autoritetet deklarojnë se vlerësimi më i saktë për masat e marra nga institucionet përkatëse do të bëhet pas takimit të sipërpërmendur.

- Konsultimet me Sekretariat : Një takim ndërmjet përfaqësuesve të Ministrisë së Arsimit dhe Departamentit të Ekzekutimit të Vendimeve është planifikuar në datat 17-18 dhjetor 2024 në Tiranë.

- Masa të tjera të fundit : Në parashtrësën e tyre të tetorit 2024, autoritetet raportuan për masa të tjera të marra së fundi: (i) një grup tjetër pune u krijua më 26 gusht 2024 për të monitoruar, ndër të tjera, regjistrimin e fëmijëve në klasën e parë përmes *e- Portali i Internetit Albania* ; (ii) u qartësua roli i ndërmjetësve; (iii) janë marrë masa kundër braktisjes së shkollës në shkollën "Naim Frashëri" dhe më gjerë, duke përfshirë sigurimin e transportit falas për nxënësit, dhënie bursave, ofrimin e shërbimeve sociale, etj.; (iv) një punonjës social dhe një ndërmjetës kulturor janë caktuar si ndërmjetësues në shkollë; (v) është zhvilluar trajnimi për arsimin gjithëpërfshirës për mësuesit në shkollë; (vi) shkolla ka ofruar aktivitete të ndryshme jashtë programit mësimor, jashtëshkollore dhe komunitare, duke synuar një komunitet të gjerë.

6) Mendimi i Komisionit Këshillimor për Konventa Kuadër për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare në lidhje me Shqipërinë

Në opinionin e tij të qershorit 2023, Komiteti Këshillimor çmoi se, ndërkohë që bashkimi i shkollës “Naim Frashëri” me dy shkolla të tjera kishte potencialin për të sjellë përfitime, kërkoheshin veprime të qëndrueshme dhe të vendosura për të integruar shkollat e ndryshme. Ai shprehu shqetësimin se aktivitetet jashtëshkollore të planifikuara në shkollën “Naim Frashëri” mund të mos kenë ndikim të mjaftueshëm. Duheshin klasa të integruara dhe cilësia e përgjithshme e arsimit duhej përmirësuar⁵. Ai iu referua edhe deklaratave të përfaqësuesve të shkollës, të cilët nënvizuan nevojën për zbatim më të rreptë të rregullave për zonat e mbulimit. Komiteti Këshillimor paralajmëroi se kombinimi administrativ i shkollave të zakonshme dhe të ndara nuk duhet të shërbejë për të kamufluar statistikën⁶.

⁴Megjithatë, për shkak të disa shqetësimeve për zbatimin e kësaj mase, autoritetet po shqyrtonin situatën.

⁵Opinion i referohej informacionit nga autoritetet për shembuj të tjerë të shkollave të ndara në Berat , Elbasan, Korçë dhe Fier , si dhe informacion nga Banka Botërore (nga viti 2019) se 19% e nxënësve romë ndjekin shkolla të ndara në Shqipëri.

⁶Shih rezolutën e 13 dhjetorit 2023 (CM/ ResCMN (2023)13), miratuar nga Komiteti i Ministrave që fton Shqipërinë të marrë parasysh opinionin e Komitetit Këshillimor, duke përfshirë marrjen e veprimeve të vendosura për integrimin e shkollave *de facto* të ndara dhe për të parandaluar përsëritjen e veçimit, dhe duke theksuar rëndësinë e mbledhjes së të dhënave për barazinë në lidhje me pakicat, veçanërisht në arsim.

7) Komunikimi sipas Rregullit 9.2

Në komunikimin e tyre të datës 21 tetor 2024, ERRC theksoi se ligji në fuqi për arsimin parauniversitar nuk përfshin një ndalim specifik të veçimit, as një detyrim për prindërit që të regjistrojnë fëmijët e tyre në shkollat brenda zonave të mbulimit. Ai gjithashtu nuk përmbante detyra specifike të secilit autoritet në trajtimin kundër veçimit. OJQ-ja pohoi se rinovimet, përpjekjet për të reduktuar shkallën e braktisjes së shkollës ose ndihma sociale nuk trajtuan drejtpërdrejt ndarjen. Mbështetur në informacionin e Komisionerit Shqiptar, ERRC theksoi se deri në fund të vitit shkollor 2023/24, masat e ndërmarra për ekzekutimin e vendimit X dhe të Tjerët kanë qenë minimaliste, të ngadalta dhe pa ndikim pozitiv.⁷ “Naim Frashëri” dhe disa shkolla të tjera në Korçë janë ende të ndara dhe praktikat aktuale të zonimit, të cilat grupojnë familjet romë dhe egjiptiane në zona të veçanta mbuluese të shkollave dhe/ose zbatimi i tyre mund të përforcojnë veçimin.

ERRC sugjeroi, ndër të tjera, që: të ndryshohet kuadri ligjor për të adresuar në mënyrë specifike ndarjen e shkollave; të miratohet një dispozitë që i detyron shkollat të miratojnë politika të brendshme dhe rregulla për raportimin dhe njohjen e segregacionit; të futen rregulloret e zonave që parandalojnë ndarjen e shkollave; të nxirren udhëzime specifike për shkollat se si të strukturojnë klasat dhe të vendosin zonifikimin për të parandaluar ndarjen dhe për të nxitur përfshirjen; të vendoset një rregull që kërkon masa të veçanta kur një shkollë ka më shumë se 20% të nxënësve nga një pakicë e vetme etnike ose racore, dhe një kërkesë për një plan për të reduktuar gradualisht këtë përqindje në një maksimum prej 10%; të sigurohet monitorim dhe raportim efektiv për gjendjen e veçimit; programet e mbështetjes ushqimore të zgjerohen në shkolla të tjera në Korçë për të ulur motivimin e familjeve me prejardhje të marginalizuar për t'u grumbulluar në shkolla të veçanta; heqja e çdo kriteri të distancës për transportin shkollor falas të merret parasysh kur ka rast të ndarjes së shkollës.

Analiza e Sekretariatit

Masat individuale:

Kujtohet se shpërblimi i drejtë në këtë rast është paguar.

- Kërkuesit që vazhdojnë arsimin fillor të detyrueshëm në Korçë

Sipas informacioneve të paraqitura nga autoritetet në shkollën “Naim Frashëri” janë ende të regjistruar dy kërkues, njëri prej të cilëve vazhdon ende mësimin dhe një tjetër është transferuar në shkollën “Asdreni”. Meqenëse duket se ndarja në shkollën “Naim Frashëri” vazhdon dhe shkolla “Asdreni” përballet me probleme të ngjashme, masat individuale në lidhje me këtë kërkues(it) janë të lidhura ngushtë me masat e përgjithshme që synojnë t'i japin fund veçimit në ato shkolla.

Ndërkohë, për shkak të ndjeshmërisë kohore të situatës, duket se kërkohen disa masa të përkohshme individuale. Përderisa autoritetet kanë treguar se kërkuesit që kanë ndjekur shkollën “Naim Frashëri” në vitin 2022/23 janë informuar për mundësinë e transferimit në një shkollë tjetër, informacioni për kontaktet e mëtejshme me familjet e këtyre nxënësve është dhënë në një fazë të vonshme dhe nuk mund të jepet plotësisht vlerësim për mbledhjen aktuale. Bazuar në informacionin e disponueshëm, në çdo rast është e nevojshme që autoritetet të vazhdojnë të japin informacion mbi masat specifike të përkohshme kundër veçimit të propozuara për kërkuesit në fjalë.

Prandaj, Komiteti mund të dojë të kërkojë informacion të përditësuar në kohë në lidhje me këtë, duke përfshirë: (a) më shumë detaje mbi ndihmën e ofruar deri tani për kërkuesit e prekur nga ndarja e shkollës dhe; (b) nëse aplikantëve do t'u ofrohet (përsëri) mundësia e një transferimi dhe ndihma për ta bërë këtë, ose masa të tjera specifike të përkohshme kundër veçimit. Një informacion i tillë duket gjithashtu i nevojshëm duke pasur parasysh paraqitjen e ERRC-së që tregon mungesën e mbështetjes adekuate apo edhe refuzimin për të pranuar një aplikant në një shkollë tjetër (“Asdreni”).

- Kërkuesit që nuk vazhdojnë më arsimin fillor ose janë larguar nga Shqipëria

Përsa u përket kërkuesve që kanë përfunduar arsimin fillor ose janë më të mëdhenj se mosha e arsimit të detyrueshëm, nuk duket se nevojiten masa të mëtejshme individuale, pasi perspektiva e tyre e ardhshme arsimore pas shkollës fillore nuk mund të shihet se bie në objektin e ekzekutimit të këtij aktgjykimi. Asnjë masë e mëtejshme individuale nuk duket e nevojshme edhe në lidhje me kërkuesin që është larguar nga Shqipëria.

⁷Për shembull, fushata sensibilizuese e parashikuar për tërheqjen e nxënësve jo-romë dhe egjiptianë në shkollën “Naim Frashëri” nuk është zhvilluar dhe as nuk janë hartuar udhëzimet për institucionet arsimore.

Masat e përgjithshme :

Është pozitive që autoritetet reagues me shpejtësi ndaj këtij Vendimi duke zhvilluar takime koordinuese, duke ngritur një grup pune që koordinonte procesin e ekzekutimit, duke përgatitur një vlerësim të situatës së shkollave në Korçë dhe duke hartuar një plan masash. Këto iniciativa mund të vërehen me interes.

Është gjithashtu pozitive që autoritetet bashkëpunuan në mënyrë aktive me Këshillin e Evropës, përmes aktiviteteve përkatëse të bashkëpunimit për hartimin e planit të veprimit dhe për studimin e fizibilitetit në vazhdim për situatën e shkollës " Naim Frashëri ", si dhe nëpërmjet organizimit të konsultimeve me Sekretariatit gjatë një vizite të planifikuar në Shqipëri në dhjetor 2024. I propozohet Komitetit të mirëpresë dhe inkurajojë bashkëpunimin dhe dialogun e ngushtë me Këshillin e Evropës për ekzekutimin e këtij vendimi.

Megjithatë, është shqetësues fakti se, bazuar në të dhënat për vitin 2024/25 dhe vitet e mëparshme akademike, shkolla qendrore " Naim Frashëri " mbetet e veçuar (me mbi 80% nxënës romë dhe egjiptianë), pa ndonjë përmirësim të prekshëm dhe me shpërndarje të pandryshuar të nxënësve ndërmjet shkollës qendrore (ku këta nxënës kanë qenë të mbipërfaqësuar për shumë vite), dhe dy shkollat e varura (të cilat nuk kanë pasur pothuajse asnjë nxënës të tillë). Në këtë kontekst mund të kujtohet se për bashkimin e shkollave, është e rëndësishme të ndërmerren veprime të qëndrueshme për integrimin e vërtetë të shkollave të ndryshme (të bashkuara) , në përputhje me opinionin e Komitetit Këshillimor për Konventën Kuadër për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare.

Përveç kësaj, disa shkolla të tjera në të njëjtën bashki janë gjithashtu të prekura nga mbipërfaqësimi i nxënësve romë dhe egjiptianë, edhe pse shkollat e tjera në të njëjtën zonë nuk kanë pothuajse asnjë nxënës romë dhe egjiptianë. Raporti i lartë i nxënësve romë dhe egjiptianë në shkolla të caktuara nuk duket të jetë i lidhur në mënyrë të arsyeshme me përqindjen e përgjithshme të nxënësve të tillë në shkollat fillore në Korçë (me sa duket rreth 18-19% për vitet e fundit) dhe mund të jetë për shkak të të paktën në një farë mase, siç sugjerohet në komunikimin sipas Rregullit 9.2, ndaj praktikave joadekuate të zonave të mbulimit të shkollave.

Prandaj është shumë e rëndësishme që autoritetet të marrin masa konkrete dhe vendimtare për të dhënë rezultate dhe për të adresuar shpejt dhe sistematikisht veçimin e nxënësve romë dhe egjiptianë në shkollën " Naim Frashëri ", si dhe në shkollat e tjera që frekuentohet në mënyrë disproporcionale nga nxënës romë dhe egjiptianë në bashkinë e Korçës dhe në mbarë vendin⁸. Për këtë qëllim, Komiteti mund të dëshirojë t'i ftojë ata të japin informacion të mëtejshëm të përditësuar mbi masat e marra dhe të parashikuara, me një afat kohor dhe vlerësim të qartë të burimeve të nevojshme për zbatimin e masave të parashikuara.

Për më tepër, autoritetet mund të ftohen për të marrë frymëzim nga masat e synuara të veçimit të marra nga shtetet e tjera anëtare dhe të vlerësuara nga Komiteti. ⁹Ata mund të inkurajohen gjithashtu: a) të përforcojnë kuadrin ligjor të zonës mbuluese të shkollës dhe zbatimin e tij, në mënyrë që të sigurohet arsimi gjithëpërfshirës dhe të shmanget veçimi; b) të ndjekë një dialog efektiv me të gjitha palët e interesuara, duke përfshirë nga të gjitha komunitetet, në konsultime publike dhe nëpërmjet rritjes së ndërgjegjësimit, me synimin për të promovuar arsimin gjithëpërfshirës dhe për të luftuar paragjykimet; c) të sigurojë monitorim efikas dhe mbledhje të besueshme të të dhënave, të identifikojë me shpejtësi tendencat e veçimit dhe të vlerësojë ecurinë e masave të miratuara ¹⁰dhe d) të sigurojë një qasje sistematike dhe të koordinuar ndërmjet institucioneve qendrore, organeve të qeverisjes vendore dhe drejtorive të shkollave.

Financimi i garantuar: PO

⁸Shih gjithashtu raportet e fundit vjetor të Komisionit të BE-së për Shqipërinë, SWD(2023) 690 final, f. 40 dhe SWD(2024) 690 final, f. 41, dhe Vëzhgime përmbyllëse mbi raportet periodike të kombinuara të trembëdhjetë dhe katërmëdhjetë të Shqipërisë të Komitetit të OKB-së për Eliminimin e Diskriminimit Racor, CERD/C/ALB/CO/13-14, f. 18.

⁹Shih Shënimet në çështjen *Szolcsán kundër Hungarisë në lidhje me shkollën Jókai Mór*, përgatitur për takimin e 1492-të (mars 2024) (DH) (CM/Notes/1492/H46-17).

¹⁰Shih, në këtë drejtim, Raportin për Shqipërinë të Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (cikli i gjashtë i monitorimit), i miratuar më 7 prill 2020 dhe i publikuar më 2 qershor 2020, § 48.

TË DELEGUARIT

Vendime

CM/Del/Dec(2024)1514/H46-2

5 dhjetor 2024

Takimi i 514-të, 3-5 dhjetor 2024 (DH)

Të Drejtat e Njeriut

H46-2 X dhe të Tjerët kundër Shqipërisë (Kërkesa Nr. 73548/17)

Monitorimi i ekzekutimit të vendimeve të Gjykatës Evropiane

Dokumentet e referencës

[CM/Notes/1514/H46-1](#)

Vendime

Të deleguarit

1. rikujtuan se kjo çështje ka të bëjë me diskriminimin e romëve¹¹ dhe nxënësit egjiptianë për shkak të dështimit të autoriteteve për të zbatuar masat e shpejta dhe gjithëpërfshirëse kundër veçimit në shkollën fillore “Naim Frashëri” në Korçë, të ndjekura pothuajse ekskluzivisht nga këta nxënës; rikujtuan më tej se Gjykata Evropiane tregoi se masat që duhen marrë duhet të sigurojnë përfundimin e diskriminimit të nxënësve romë dhe egjiptianë të asaj shkolle, siç urdhërohet nga vendimi i Komisionerit Shqiptar për Mbrojtjen nga Diskriminimi (“Komisioneri Shqiptar”);

Për sa i përket masave individuale

2. vunë në dukje me shqetësim se të paktën një nxënës kërkues vazhdon të jetë subjekt i veçimit shkollor në shkollën “Naim Frashëri” dhe se nxënësi kërkues i transferuar në shkollën “Asdreni” në mënyrë të ngjashme vazhdon të jetë i ekspozuar ndaj një mjedisi të veçuar shkollor; duke marrë parasysh se masat individuale në lidhje me këta kërkues janë të lidhura ngushtë me masat e përgjithshme, ftoi autoritetet të vazhdojnë të paraqesin informacion mbi masat e mëtejshme të përkohshme kundër veçimit dhe mbështetjen që është propozuar ose do të propozohet për ta;

3. vunë në dukje se nuk kërkohen masa shtesë individuale për kërkuesit që kanë përfunduar arsimin fillor ose kanë mbushur moshën e arsimit të detyrueshëm, ose kanë emigruar;

Për sa i përket masave të përgjithshme

4. vunë në dukje me interes masat e ndërmarra ose të parashikuara nga autoritetet për zbatimin e këtij vendimi, duke përfshirë takimet koordinuese me grupet e interesit, ngritjen e grupit të punës që koordinon procesin e ekzekutimit, vlerësimin e situatës së shkollave të Korçës dhe përgatitjen e një plani masash; vunë në dukje gjithashtu me interes ngritjen e planifikuar të mekanizmave monitorues për parandalimin dhe adresimin e veçimit në shkolla, caktimin e ndërmjetësuesve për të lehtësuar edukimin gjithëpërfshirës dhe fushatat ndërgjegjësuere të parashikuara në bashkëpunim me Komisionerin Shqiptar;

5. duke përshëndetur angazhimin aktiv të autoriteteve në aktivitetet e bashkëpunimit dhe konsultimet brenda Këshillit të Evropës, i inkurajuan ato të mbështesin këtë dialog me synimin për të ndërmarrë veprime të vendosura për t'i dhënë fund veçimit në shkolla;

¹¹Termi “Romë dhe Udhëtarë” përdoret në Këshillin e Evropës për të përfshirë diversitetin e gjerë të grupeve të mbuluara nga puna e Këshillit të Evropës në këtë fushë: nga njëra anë a) Roma, Sinti/Manush, Calé, Kaale, Romanichals, Boyash / Rudari; b) Egjiptianët e Ballkanit (egjiptianët dhe ashkalitë); c) Grupet lindore (Dom, Lom dhe Abdal); dhe, nga ana tjetër, grupe të tilla si Udhëtarët, Yenish, dhe popullatat e përcaktuara nën termin administrativ “njerëzit e udhëtimit”, si dhe personat që identifikohen si ciganë. Kjo është një fusnotë shpjeguese, jo një përkufizim i romëve dhe/ose udhëtarëve.

6. duke vënë në dukje, megjithatë me shqetësim se sipas të dhënave më të fundit të detajuara në dispozicion, shkolla “ Naim Frashëri ” mbetet e veçuar dhe se edhe disa shkolla të tjera janë të prekura nga mbipërfaqësimi i nxënësve romë dhe egjiptianë, theksuan nevojën për masa konkrete dhe vendimtare për të trajtuar ndarjen me shpejtësi dhe sistematike në ato shkolla dhe në mbarë vendin ; Ndaj i ftuan autoritetet që të paraqesin informacion të mëtijshëm pa vonesë mbi masat konkrete të ndërmarra dhe të parashikuara dhe i inkurajuan ato të marrin në konsideratë masat e përshkruara në analizën e Sekretariatit;

7. ftuan autoritetet të japin informacion për të gjitha aspektet e mësipërme deri në fund të qershorit 2025; vendosën të rishqyrtojnë çështjen, më së voni, në mbledhjen e tyre të 1545-të (dhjetor 2025) (DH).